

KENT ORMANLARININ REKREASYONEL AMAÇLI KULLANIMI VE İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİNDE İRDELENMESİ

Yük. Peyzaj Mimarı Şerafeddin Uslu, Yrd. Doç. Dr. Tülay Ayaşlıgil

YTÜ Mim.Fak. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Kentsel Planlama Bilim Dalı / Beşiktaş/ İstanbul
ayaslitu@yildiz.edu.tr

ÖZET

Kentleşmeyle birlikte kent yeşilini oluşturan parklar, çocuk oyun alanları, spor alanları ve diğer rekreasyon alanları, kent insanının üzerindeki kent yaşamından kaynaklanan olumsuz yüklenimleri (stres, trafik, gürültü vb.) atması ve bedensel ve ruhsal yenilenmesi bakımından yetersiz kalmaktadır.

Günümüzde, gerek gelişmiş batı ülkelerinde ve gerekse ülkemizde kent insanının kent yakın çevresindeki doğal alanları ziyaret etme eğiliminde artış görülmektedir. Kent insanının boş zamanlarında, farklı doğal mekanları ziyaret etme ve kentten uzaklaşma isteği, kent ormanlarının rekreasyonel açıdan önemini artırmaktadır.

Bu tez kapsamında, öncelikle araştırma konusunun temelini oluşturan orman, kent ormanı ve kent ormancılığı, rekreasyon ve orman rekreasyonu kavramları çeşitli kaynak ve kişilere göre detaylı bir şekilde incelenmiştir. Özellikle kent ormanı ve kent ormancılığı kavramlarının ülkemizdeki ve yabancı ülkelerdeki tarihsel gelişim sürecine ve kent ormanı örneklerine yer verilmiştir. Kent ormanlarının, özellik ve kriterleri, kent ve kent insanı için gerekliliği, kentsel yerleşim alanlarına olan çeşitli katkı ve işlevleri ortaya konulmuş ve çeşitli rekreasyonel amaçlı kullanım olanakları irdelenmiştir. Yapılan tüm bu irdemeler doğrultusunda, İstanbul İli örneğinde rekreasyonel amaçlı kullanılan örnek alanlar (mesire yerleri) incelenmiş ve bu incelemeler sonucunda, örnek alanlara yönelik rekreasyonel ve fonksiyonel amaçlı kullanım önerileri getirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kent ormanı, kent ormancılığı, rekreasyon, orman rekreasyonu, mesire yerleri.

URBAN FORESTS AS RECREATIONAL AREAS: A CASE STUDY IN ISTANBUL

ABSTRACT

The parks, children play areas, sports areas and the other recreation areas, which are the natural consequences of urbanization, are insufficient for the urban people in order to abandon the negative effects of urban life such as stress, traffic, noise, etc and by means of physical and psychological renovation.

Today, urban people's trends for visiting natural places increase both in developed countries and in our country. Demands for visiting different natural places and the desire of receding from the urban in the spare times increase the urban forests' importance recreationally.

In this thesis, forests, urban forests and urban forestry, recreation and forest recreation concepts, which constitute the basis of this research subject, were analyzed according to different sources and different bodies. Especially, urban forest and urban forestry concepts were analyzed according to the historical development process both in our country and in foreign countries and the samples from foreign countries have been taken place in this study. The characteristics and criteria of urban forests, their essentiality for the urban and urban people, various additional values and roles of them for urbanized residence places have been stated and the different recreational usage areas have been explicated. In the direction of all these explications, the sample areas that were used recreationally in Istanbul example were analyzed and in the result of these analyses, some suggestions were developed by means of sample areas recreationally and functionally.

Keywords: Urban forest, urban forestry, recreation, forest recreation, popular excursion spot places.

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Amaç ve Kapsamı

Bu tezle, kent ormanı ve kent ormancılığı olgusunun irdelenmesi; kent ormanlarının özellik ve kriterlerinin, kent ve kent insanı için öneminin ortaya konması amaçlanmıştır. Özellikle ülkemizdeki ve gelişmiş batı ülkelerindeki kent ormanı örnekleri incelenmiş ve İstanbul İli için belirlenen mesire yerlerinde gözlem ve analiz çalışmaları yapılmıştır. Bu alanlara kent ormanı niteliğini kazandırmak ve geliştirmek için rekreasyonel amaçlı kullanım önerileri getirilmiştir.

1.2. Materyal ve Yöntem

Araştırma konusu olan “Kent Ormanı” ile ilgili tez, bildiri, kitap, internet kaynakları ve fotoğraflar ile orman amenajman plan ve raporlarından yararlanılmıştır. Yöntem olarak, çalışma konusunu oluşturan temel terim ve kavramların ulusal ve uluslararası literatürdeki yerleri belirlenmiştir. Örnek alanlara yönelik araştırmalar, büro ve arazi çalışmaları halinde sürdürülmüştür. Elde edilen verilerin değerlendirmesini yaparak amaca yönelik önerilerde bulunulmuştur.

2. TERİM, KAVRAM VE TANIMLAR

2.1 Orman Kavramı ve Tanımı

Terim olarak ‘Orman’, Latince “**Foris**”, İngilizce “**Forest**” ve Almanca “**Forst**” sözcükleri ile eş anlamlıdır.

6831 sayılı **Orman Yasası**’nın 1.maddesine göre “Tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları, yerleri ile birlikte orman sayılır. Ancak:

- Sazlıklar, step bitkileri ile örtülü yerler, her çeşit dikenlikler, parklar, şehir, kasaba ve köy sınırları içerisindeki mezarlıklarda ağaç ve ağaççıkla örtülü yerler,
- Sahipli arazide bulunan ve civarındaki

ormanlarda tabii olarak yetişmeyen ağaç ve ağaççık türlerinin bulunduğu yerler,

- Sahipli tarım arazisi olarak kullanılan ve dağınık, yer yer küme ve sıra halinde bulunan her tür ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerler,
- Devlet ormanlarına bitişik olmayan ve yüzölçümü 3 ha’dan küçük sahipli arazideki her tür ağaç ve ağaççıklar,
- Sahipli arazide ve çevre özelliklerine göre yetişmiş veya yetiştirilecek olan fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri dahil her tür meyveli ağaç ve ağaççıklar,
- Sahipli arazideki aşılı ve aşısız zeytinliklerle hususi kanunu gereğince devlet ormanlarından tefrik edilen ve edilecek olan ve imar, ıslah ve temlik şartları yerine getirilmiş bulunan yabancı zeytinlikler ile 6777 sayılı kanunda tasrih edilen yabancı ve aşılansız fıstıklık, sakızlık ve harnupluklar,
- Funda veya makilerle örtülü orman ve toprak muhafaza karakterini taşımayan yerler orman sayılmaz” [1] Özdönmez vd., 1996).

2.2. Ormanların Türlerine Göre Sınıflandırılması

Ormanlar, oluşum ve işletme şekillerine göre iki sınıfa ayrılırlar [2] (Atay, 1988).

Oluşum Şekillerine Göre Orman Türleri:

1. Bakir Orman: Doğada türün kendi biyolojik olanakları ile yetişmiş ve insan müdahalesinin olmadığı ormanlardır.

2. Tabiat Ormanı: İnsanlar tarafından işletilen, fakat doğal kuruluşu ve doğal yapısı değiştirilmeyen, doğa kanunlarının etkisiyle oluşmuş ormanlardır.

3. İşletme Ormanı: İşletilirken doğal

kuruluşları, doğal yapısı ve bileşimleri büyük ölçüde değiştirilmiş ormanlardır.

4. Kültür Ormanı: Suni gençleştirme ve ağaçlandırmayla oluşturulan ormanlardır.

İşletme Şekillerine Göre Orman Türleri:

1. Korum Ormanı: Olgun çağa gelip kesilen meşcereler yerine, yeni ve genç kuşağın tohumdan meydana geldiği ormanlardır.

2. Baltalık Ormanı: Kesilmiş ağaç, kütük, kök, gövde, sürgünden oluşan ormanlardır.

3. Korulu Baltalık Ormanı: Altta sürgünden ve alçak bir baltalık tabakası ile üstte tohumdan meydana gelmiş koru tabakası içeren ormanlardır.

2.3. Kent Ormanı ve Kent Ormanlığı Tanımları

Kent Ormanlığı deyimini ilk kez 1965 yılında, Toronto Üniversitesi'nde *Prof. John W. Andresen* ortaya kullanmıştır [3] (Grey ve Deneke, 1986).

1999 ve 2000 yıllarında yapılan kent ormanlığıyla ilgili bir araştırmada **Kent Ormanlığı**, "Kent içinde veya yakınında bulunan ağaçlar ile orman topluluklarının rahatlatıcı değerleri ile birlikte planlanması, tasarlanması, kurulması ve yönetilmesi" olarak tanımlanmıştır. Bu araştırma kapsamında, ormanlık, peyzaj mimarlığı ve peyzaj ekolojisinin kent ormanlığı araştırmalarında payı olan başlıca disiplinler oldukları ortaya konulmuştur.

Kent ormanı kaynaklarını, kentsel açık alanlar, kentsel parklar ve tek ağaçlar ya da yollarda bulunan küçük ağaç gruplarının oluşturdukları belirlenmiştir.

İnsan topluluklarının kentsel orman kaynakları ile ilişkisi üç grupta toplanmıştır:

1. Biçim, fonksiyon ve politikalar,
2. Bitki ve materyalinin seçimi ve yöntem,
3. Yönetim olarak sıralanmıştır [4] (Akesen ve Akgün, 2004).

[5] Konijnendijk (2003)'e göre **Kent Ormanlığı** sadece kent alanları yakınındaki ve içindeki ormanları değil, diğer ağaç kaynaklarını ve tüm bitki örtüsünü de kapsar. Örneğin, parklarda ve yollar boyunca bulunan ağaçlar, bahçeler ve diğer özel arazilerdeki ağaçlar kent ormanlığının çalışma alanındadır.

Kent ormanlığı, bölge planlama ve yönetimi konusunda güçlü bir sosyal odağa sahiptir. Bunlara bağlı olarak kent alanları içinde ormanlık genel anlamdaki ormanlıktan yapısal olarak farklıdır, genel ormanlık kent içindeki ormanlara uyarlanacak yeni yaklaşım ve yöntemlere gereksinim duyar.

[6] Geray (2003)'e göre **Kent Ormanlığı**, "Tarihi, mimarisi, dokusu, organizasyonu, kültürü ile sürdürülebilir kent yaşamını güvenceye almak ve kent toplumunun fizyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, moral düzeyine katkıda bulunmak üzere orman ekosistemlerinden, ağaçlıklardan, ağaç, ağaççık ve çalılardan yararlanmak ve bu kaynakları korumak, geliştirmek, yönetmektir".

Kent Ormanı kavramına "AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Program"nda yer verilmiştir. Burada, "Sosyal, kültürel ve çevresel nedenlerle doğal ormanlara olan sosyal baskının azaltılması amacıyla yeşil kuşak ve parklar şeklinde oluşturulacak kent ormanları ve hatıra ormanları kurulması özendirilecek ve yaygınlaştırılacaktır" ifadesi yer almaktadır [7] (Coşkun ve Velioğlu, 2004).

2.4. Kent Ormanı ve Ormanlığı Tanımlarının Ülkelere Göre Değerlendirmesi

Araştırmacı ve bilim adamlarının kent ormanı ve ormancılığı kavramları üzerine yapmış oldukları tanımlar, ülkelere göre farklı anlayış ve fonksiyonlar içermektedir.

Kent ormanı ve ormancılığı terimini ormancılık literatürüne katmış ülkelerin tanımların özeti Çizelge 1’de verilmiştir.

Tanımların ortak noktası olarak kent ormanlarının, kent içerisinde ve yakın çevresinde yer alan kent yeşilinin tüm özellik ve fonksiyonlarını, park ve bahçelerin kapsadığı donatıları ve rekreasyonel aktiviteleri içermektedir. Bundan dolayı da, kent için büyük bir görev üstlenmiş, doğal ve yeşil alanlar olduğu anlaşılmaktadır.

Kent ormancılığı ve kent ormanı kavramlarına yönelik yapılan tüm bu tanımlamalar doğrultusunda, bu iki kavramı özgün bir tarifile şöyle tanımlayabiliriz:

Kent Ormancılığı, kentiçi ve yakın çevresinde doğal olarak bulunan veya yapay olarak tesis edilmiş ağaç, ağaç grupları ve orman alanlarının, kamu yararına uygun olarak planlama, tasarım, tesis, koruma ve yönetim işlemlerini gerçekleştiren özel bir ormancılık disiplindir.

Kent Ormanı ise, kent içi ve yakın çevresinde doğal olarak bulunan veya yapay olarak tesis edilmiş, kentsel yapıya estetik ve işlevsel katkılar sağlayan, kent insanına rekreatif olanaklar sunabilen ve kısa mesafede ulaşım imkanı bulunan alanlardır.

Çizelge 1 Ülkelere Göre Kent Ormanı ve Kent Ormancılığı Tanımları [5] (Konijnendijk, 2003).

Ülkeler	Kent Ormanı ve Kent Ormancılığı Tanımları
Finlandiya	Kent alanı içinde veya çevresinde yer alan, temel amacı ve fonksiyonu rekreasyon olan orman alanıdır.
Almanya	Kent insanının rekreasyon ihtiyacını karşılamak için yönetilen ve tasarlanan alanlardır.
Yunanistan	Kentsel yeşil alanlardır. Şehirlerde cadde kenarlarında bulunan ağaçlar, şehir kenarlarındaki park ve bahçeler, şehir ve kasaba etrafındaki ormanları kapsar.
İzlanda	Odun ihtiyacı, doğal güzellik, peyzaj, hayvan barınağı, rekreasyon gibi topluma pozitif değerler sağlayan kent alanları, yasal sınırları içinde yer alan ağaç meşçereleri ve plantasyon sahalarıdır.
İrlanda	Bir kent alanının içindeki ve etrafındaki ormanlık alan ve ağaçların tümüdür.
İtalya	Kent ormanı ve ağaçları kentsel yeşil alan, kentlerdeki açık alanların bitkilerle tasarlanması ise kent ormancılığıdır.
Litvanya	Kentlerdeki cadde ağaçlandırmaları ve diğer yeşil alanlardır.
Slovakya	Vatandaşlar için çevresel ve sosyal fonksiyonlara sahip olan park ve ağaçlık alanların kaynağıdır.
Hollanda	Kent ormanı kavramı yerine “kent yeşili” ifadesi kullanılır ve kent içi yeşil alanların hepsini kapsar.
İngiltere	Kent içi doğal alanlar, ağaçlıklar, yol kenarı ağaçlandırmaları kamu parkları ve bahçelerdir.
ABD	Toplumun yaşam kalitesinin zenginleşmesinde yarar sağlayan bitki örtüsü ve yeşil alanlar bütünüdür.

2.5. Kent Ormanı Kavramının Hukuksal Boyutu

Orman Kanunu'nda kent ormanı ayrımı bulunmamakla birlikte çevreye ilişkin diğer yasal düzenlemelerde de, kent ormanının yasal statüsünü belirleyebilecek herhangi bir tanımlama ve mevzuat yoktur.

Yasal statü bakımından kent ormanı teriminde "orman" kelimesi bulunduğu için kent ormanı olarak kabul edilecek alanların Orman Kanunu'nda belirtilen orman tanımına ve orman tiplerinden birine uygun olması gerekmektedir [7] (Coşkun ve Velioğlu, 2004).

2.6. Rekreasyon Kavramı ve Tanımı

Batı dillerinden kullanıldığı şekliyle Türkçeye geçen "rekreasyon" Latince'deki re=yeniden ve creative=yaratma sözcüklerinin bileşiminden oluşmuştur. Rekreasyon yeniden yaratma anlamındaki recreative sözcüğünün karşılığı olup, oyun, eğlence yeniden oluşma, yeniden kendine gelme anlamlarını taşımaktadır [8] (Barnhart, 1975).

[9] Smith (1989) rekreasyonun belirli bir dizi arazi kullanım şekli ya da sınıflandırılmış bir eylemler dizisi olup, rekreasyonun boş zaman, turizm, spor, oyun ve kültürel olayları da içine aldığı belirtmiştir.

Bu çeşitli tanımlamalardan yol çıkararak rekreasyon; herhangi bir ödül ya da başarı kazanma amacı olmadan, bireylerin fiziksel, zihinsel, yaratıcı güçlerini dış etkilerin baskısı olmadan, içten gelen arzu ve katılım istekleri ve ilgileriyle, uygulanmasında zevk alma, doyum sağlama hissi oluşturan her türlü boş zaman aktiviteleridir.

3. KENT ORMANLARININ ÖNEMİ, ÖZELLİKLERİ, İŞLEVLERİ VE KENT ORMANLARINDAN ÖRNEKLER

3.1. Kent Ormanlarının Önemi

Kent ormanlarının kuruluş amacı; kentsel ortama ve kent insanlarına, ekolojik, rekreasyonel, sosyal, ekonomik ve psikolojik açıdan işlevsel ve estetik amaçlı katkılar sağlamaktır [10] (Gül, 2002).

Nüfus artışı ve yoğunluğuna bağlı olarak artan kaçak yapılaşma, çevre kirliliği gibi olumsuzluklar nedeniyle, kent çevresi bozulmaktadır. Bu bakımlardan kent ormanlarının kent peyzajı iyileştirmede ve kent kimliğini oluşturmada, kente imaj kazandırmada önemli katkıları vardır. Ayrıca ormanların, ağaç topluluklarının kent iklimini iyileştirme ve kent ekolojisini yumuşatmada önemli fonksiyonları vardır.

Kent ormanları doğanın bir parçası olan insana, doğaya daha yakın olma olanağı sunmaktadır.

Hem psikolojik, hem de biyolojik bakımdan daha sağlıklı olmak ve ruh ve beden yenilenmek için önemli bir açık ve yeşil alandır kent ormanları.

Kent içindeki yeşil alanlar arsa fiyatlarını artırır. Bu bakımdan da kent ormanları kentsel alanların arazilerin ekonomik açıdan değer kazanmasında katkıları büyüktür. Ayrıca kentleşmeyle birlikte artan çevresel baskılar ve rekreatif talepler nedeniyle mevcut aktif açık ve yeşil alanların nicelik ve nitelikleri bakımından yetersiz kalmaktadır. Kent ormanları, halkın artan yeşil alan gereksinimleri karşılamak için önemli bir rekreasyon alanıdır.

3.2. Kent Ormanının Özellikleri

Bir alanının kent ormanı olabilmesi için, bazı temel kriterlere ve özelliklere sahip olması gerekmektedir (Konijnendijk, 2003) :

- Kent ormanı, kent içinde veya yakın çevresinde bulunmalıdır, kent bütününe açık, etki yarıçapı (erişilebilirliği) geniş olmalıdır. Kent ormanının kent merkezine uzaklığı 50 km ya da daha az olmalıdır [5]
- Orman karakterinde, yani kendini yenileyebilme özelliğine sahip olmalıdır.
- Ziyaretçilerin yararlanabileceği bir konumda ve alansal bakımdan büyüklüğü en az 10 ha olmalıdır.
- Kentin fiziksel yapısına, ekolojisine ve peyzajına, estetik ve işlevsel açıdan değerler sağlamalı, yeşil dokuyu güçlendirmeli ve bütünlük sağlamalıdır.
- Yapay olarak tesis edilecek veya tamamlama yapılacak kent ormanında, gelecekteki estetik ve işlevsel amaçlara ve plan kararlarına göre tür seçimi yapılmalı ve kompozisyon yapısı belirlenmelidir [11] (Gezer vd., 1998).

3.3 Kent Ormanlarının Yer seçiminde Temel Hedefler

Kent ormanlarının yer seçiminde ise bazı temel hedefler dikkate alınmalıdır [12]: (Gül ve Gezer, 2004).

Rekreasyonel Hedefler

- Ulaşım, kent ormanının yer seçiminde dikkat edilecek kriterlerden en önemlisidir. Kent ormanına, özel ve/veya toplu taşıma araçlarıyla kolayca ulaşılabilirliği.
- Alan sahip olduğu potansiyel, kültürel ve estetik değerleri ile çeşitli rekreasyonel etkinliklere olanak sağlamalıdır.
- Bitki örtüsü bakımından ise, iğne yapraklı türler ve geniş yapraklı türler olmak üzere (karışık yapraklı ağaç türler) bakımından zengin alanlar öncelikli olarak tercih edilmelidir.
- Kent ormanları için su potansiyeline

sahip alanlar seçilmelidir. İçme suyu kaynak varlığı bu alanların çekim gücünü yükseltir. Alanda deniz, göl, gölet, nehir gibi büyük su kaynaklarının varlığı kullanım potansiyeli yanı sıra görsel etkisinden yararlanma bakımından da önemlidir.

- İlgili çekici alan ve manzara noktalarının varlığı da, diğer öncelikli tercih nedenleridir.

Kent Fiziki Yapısını Güçlendirme Hedefi

- Kent ormanı yer seçiminde, kentsel açık ve yeşil alanların mekanları sınırlama, bütünleştirme ve tampon oluşturma potansiyelleri dikkate alınmalıdır.
- Kent içindeki açık ve yeşil alanlarla, kent yakın çevresi ve dışındaki doğal alanlarla organik bağlantı ve bütünleşme sağlayacak potansiyeli yüksek olan alanlar öncelikli olarak tercih edilmelidir.

Ekolojik Hedefler

- Kent ormanı yer seçiminde, ekolojik yönden önemli katkı sağlayabilecek su kaynaklarını içeren alanlar seçilmelidir.
- Yaban hayatı ve bitki çeşitliliği gibi doğa değerleri bakımından zengin alanlar, koruma ve kontrollü kullanımla, doğayla kopan kent insanını bütünleştirmede önemli yararlar sağlayacak alanlardır.
- Topoğrafik yapı bakımından düz ve düze yakın, az eğimli alanlar bir çok rekreatif etkinlikler için uygundur. Arazi yapısı bakımından düz veya düze yakın alanlar, az eğimli yani % 0-10 eğime sahip olan alanlar öncelikli olarak tercih edilmelidir.
- Kısaca kent ormanları, kentsel açık ve yeşil mekanların ekolojik, estetik ve fonksiyonel her türlü işlev ve fonksiyonlarını aynen yerine getirirler.

3.4 Ülkemizden Kent Ormanı Örnekleri

Ülkemizde kent ormanları, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlı Orman Genel Müdürlüğü'nün 2004 yılında uygulamaya koyduğu "Her İlde Bir Kent Ormanı" projesiyle tesis edilmeye başlanmıştır. Günümüzde kadar hizmete giren kent ormanı sayısı 52'dir. Kent ormanlarından bazıları aşağıda incelenmiştir [13] (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2005).

Adana Sakıp Sabancı Kent Ormanı

Adana İli, Yüreğir İlçesi, Menekşe Köyü yolu üzerinde, Adana kent merkezine 12 km uzaklıkta yer almaktadır ve alanı 31 ha.dır.

Seyhan Baraj Gölü'nün Kuzey ve Kuzeydoğusunu çevrelemekte olup, gölün etkisiyle oluşmuş zengin biyolojik çeşitliliğe ve görsel açıdan üstün niteliklere sahiptir. Alanda, tamamen doğal dokuya uygun ahşap malzemelerden inşa edilmiş pergola, seyir terasları, çeşme, yürüyüş yolları, tuvalet, spor alanları, tanıtım levhaları ve oturma bankları bulunmaktadır.

Flora (doğal bitki örtüsü) ve fauna (yaban hayatı) yönünden oldukça zengin olan, kent ormanının hakim ağaç türü fıstık çamı, kızılçam ve servidir.

En sık rastlanan yaban hayvanları, yaban tavşanı, tilki, sincap, çakal, yaban domuzu, sansar, kirpi, köstebek, keklik, sülün, kaplumbağa ile yırtıcı kuşlardan şahindir.

Ankara Kent Ormanı

Ankara'ya en yakın doğal orman örtüsü ve fiziksel yapısıyla ideal kent ormanı olabilme niteliği taşıyan Beynam Ormanları kent ormanı olarak planlanmıştır.

Kent merkezine 35 km uzaklıkta bulunan Ankara Kent Ormanı, Bala ilçesi karayolu üzerinde olup 650 ha büyüklüğündedir.

Alanda yürüyüş parkurları, gözlem kulesi, seyir terasları, yağmur barınakları, gölet, asma köprü, çeşme, tuvalet ve otopark bulunmaktadır.

Kent ormanı florası çok çeşitli bir koleksiyon sunmaktadır. Hakim olan karaçam ve tüylü meşenin dışında 66 familya, 241 cins ve 419 tür bitki mevcuttur.

Yaban hayatı da oldukça zengindir; atmaca, keklik, kartal, dağ bülbülü, doğan, akbaba, karatavuk gibi kuş türleri ile kurt, tilki, sincap, tavşan, porsuk, domuz gibi memeli hayvan türleri yer almaktadır.

Artvin Kent Ormanı

Şehir merkezine 8 km uzaklıkta Kafkasör mevkiinde olup, 30 ha. büyüklüğündedir.

Alanda, kent mobilyaları ve peyzaj tasarımında çevreye duyarlı tasarımlar ön planda tutulmuştur.

Bitki örtüsü olarak, ladin, sarıçam, kestane, kavak, göknar ve çalı türleri mevcuttur. Ormanın yaban hayatını ayı, kurt, çakal, tilki, yaban domuzu, karaca, sincap, tavşan ve ötücü kuş türleri oluşturmaktadır.

Balıkesir Kent Ormanı

Balıkesir iline 10 km mesafede, Balıkesir-Bursa yolu üzerinde Değirmenboğazı piknik ve mesire yerine bitişik 15 ha'lık bir alan üzerine kurulmuştur.

Kent ormanı içerisinde, seyir terası, dinlenme alanları, yağmur korunakları, gözlem kulesi, ahşap köprü, pergola, bilgilendirme levhaları, çeşme, tuvalet, yürüyüş yolları, kitap okuma alanları ve otopark gibi tesisler bulunmaktadır.

Bitki örtüsü olarak, çam, çınar, kavak, söğüt, sedir, servi, meşe ve maki türleri bulunmaktadır.

Yabani hayvanlardan ise, tavşan, tilki, çakal, sansar, sincap ve güvercin, ağaçkakan, saksağan, kumru, karga gibi kuş türleri yer almaktadır.

Bursa Kent Ormanı

Kent ormanı, Bursa şehir merkezine 14 km, Bursa-Kestel yoluna 4 km mesafededir. Hamamlıkızık köyü Küreklidere mevkiinde yer alıp 396 ha büyüklüğündedir.

80 m yükseklikten düşen Küreklidere Şelalesi kent ormanının en gözde görsel elemanıdır.

Alanda, otopark, çocuk oyun alanı, dinlenme alanları, amfityatro, yürüyüş yolları, tırmanma parkurları, seyir terasları gibi fonksiyonel alanların yanı sıra asma köprü, tuvalet, çeşme, yağmur barınakları gibi yapı elemanları bulunmaktadır.

Karışık orman niteliğine sahip olan bu kent ormanı gerek bitki türleri, gerekse yaban hayatı bakımından oldukça zengindir.

Bitki türlerini karaçam, kızılçam, kestane, göknar, porsuk, ardıç, kayın, ihlamur, çınar, akçaağaç, kocayemiş, sandal, katır tırnağı, mayasıl otu, kekik, çuha çiçeği, yüksük otu, sığır kuyruğu ve menekşe türleri oluşturur.

Yaban hayatını karatavuk, ispinoz, saka, baştankara, sıvacı kuşu, çıvgın, karga, kızılkuş, kumru, serçe, bülbül ve ötleğen gibi kuş türleri oluşturmaktadır.

Düzce Kent Ormanı

Düzce Kent Ormanı kent merkezine 7 km mesafede olup, 158 ha.dır.

Ormanda, gözlem kulesi, pergola, çocuk oyun alanları, yürüyüş yolları ve oturma bankları mevcuttur.

Bitki örtüsünü göknar, sarıçam, meşe, gürgen ve kayın, buğdaygiller ve çayırotları

oluşturur. Hayvan varlığını domuz, tilki, tavşan ve sincap oluşturur.

Erzincan Atatürk Kent Ormanı

Erzincan il merkezine 15 km mesafede olup, 500 ha büyüklüğündedir. Davarlı, Yalnızbağ, Hacıali yerleşimleriyle çevrilidir.

Alanda seyir terasları, köprüler, çocuk oyun alanı, orman evi, yürüyüş ve bisiklet yolu, göller, hayvan barınakları ve meyve bahçeleri yer almaktadır.

Bitki örtüsünü sarıçam, huş, söğüt, akasya, dut, ceviz, kavak, mazı, ladin, kuşburnu, elma ve erik gibi ağaç ve çalı türleri, hayvan varlığını ise, kurt, tilki, kirpi, köstebek, tavşan, porsuk ve kertenkele oluşturmaktadır.

Erzurum Kent Ormanı

Erzurum'un güney batısında ve şehir merkezine 5 km mesafede bulunan 717 ha büyüklüğündeki Palandöken Ormanı, kent ormanı olarak yeniden düzenlenmiştir.

Kent ormanı içerisinde, seyir terasları, futbol ve voleybol sahaları, yağmur barınağı, gözlem kulesi, bilgilendirme levhaları, çeşme, otopark, çocuk oyun alanları, gölet ve şelale yer almaktadır.

Bitki örtüsü olarak, sarıçam, huş, söğüt, kuşburnu, dağ muşmulası gibi ağaç ve çalı türleri ile sığır kuyruğu, deve diken, papatya, geven, gelincik, süsen, kekik, katır tırnağı, üçgül gibi otsu bitkiler yer almaktadır.

Yaban hayatını domuz, tilki, köstebek, tavşan ve sincap oluşturmaktadır.

Eskişehir Kent Ormanı

Eskişehir çevre yolu üzerinde yer alan kent ormanı, 1287 ha büyüklüğündedir.

Kent ormanında tamamen doğal dokuya uygun ahşap malzemedan yapılmış tanıtım ve kontrol kulübesi, yağmur barınakları, seyir terasları, tuvalet, köprü, çeşme, oturma bankları, bilgilendirme ve uyarı levhaları ile yürüyüş yolları ve 150 araçlık otopark bulunmaktadır.

Hakim ağaç türü karaçam olup, sarıçam, sedir, ardıç, meşe, kavak ve iğde ağaç türleri de bulunmaktadır.

Yaban hayatı bakımından kurt, porsuk, sansar, sincap, tavşan ve çeşitli kuş türleri mevcuttur.

İzmir Kent Ormanı

Kent ormanı İzmir'in Bornova ilçesine 4 km. mesafede ve İzmir-Manisa karayolu üzerinde olup, 1226 ha büyüklüğündedir.

Ormanda ahşap malzemedan inşa edilmiş seyir kulesi ve terasları, yağmur korunakları, tuvalet, asma köprü, çeşme, oturma bankları, çocuk oyun alanları, bisiklet ve yürüyüş parkuru yer almaktadır.

Kent ormanı bitki örtüsü yönünden oldukça zengindir. Hakim ağaç türü kızılçam olup zakkum, ardıç, akçakesme, servi, meşe, çınar, laden, funda, defne, mersin, geven, çayır otları, papatya, gelincik gibi Akdeniz iklim kuşağına uyumlu bitkiler yayılış göstermektedir.

Tilki, tavşan, yaban domuzu, sansar, keklik doğan, atmaca, kartal ve ötücü kuş türleri de yaban hayatını oluşturmaktadır.

Alanda ayrıca yaklaşık 15 milyon yıllık ağaç fosilleri bulunmaktadır

Karabük Kent Ormanı

Kent Ormanı, Karabük kent merkezinde olup, 100 ha alan büyüklüğüne sahiptir.

Ormanda, doğaya uyumlu planlanan orman

evi, çocuk oyun alanı, tuvaletler, kameriye, ahşap ve asma köprü, gözlem ve yangın gözetleme kulesi, seyir terasları, barınak, dinlenme birimleri, spor alanı, tiyatro gösteri alanı, koşu ve bisiklet parkuru, yürüyüş patikaları, çeşmeler yer almaktadır.

Kent ormanında kızılçam ve karaçamdan oluşan ağaç türleri yanında meşe, sandal, akçakesme, menengiç, karaçalı, sumak, alıç, dağmuşmulası, ardıç, böğürtlen, tavşanmemesi, ateşdikeni gibi çalı türleri ile, eğrelti, ısırgan, çayır otları gibi değişik ot türlerinden oluşan bitki örtüsü mevcuttur.

Yaban hayvanı olarak ise, tavşan, tilki, sansar, toprak faresi, sincap, kaplumbağa, yaban domuzu gibi hayvanlarla ağaçkakan, saksığan, baştankara, sıvacı kuşu, karga, güvercin gibi kuş türleri bulunmaktadır.

Alanda ayrıca çok iyi gelişmiş odunsu türler ve anıt ağaçlar da bulunmaktadır.

Sinop Kent Ormanı

Orman, Sinop'a 5 km uzaklıkta Osmaniye köyü yakınında 80 ha. alana kurulmuştur.

İçerisinde mini futbol sahası, amfityatro, yağmur barınakları, gözlem kulesi, seyir terası, dinlenme alanları, ahşap köprü, çocuk oyun alanları ve yürüyüş parkuru yer almaktadır.

Kent ormanının bitki varlığını sahil çamı, meşe, kayın, gürgen, akçaağaç, karaağaç, dişbudak, kızılçık, defne, böğürtlen gibi ağaç ve çalı türleri, hayvan varlığını ise, domuz, tilki, çakal, sansar, gelincik, karaca, kaplumbağa ve ötücü kuş türleri oluşturmaktadır.

İstanbul Kent Ormanı

Kent ormanı, Beykoz ilçesinde yer almaktadır. İçerisinden Asya'yı Avrupa'ya bağlayan Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün ana arteri geçmektedir.

Orman 1063 ha'lık bir alana kurulmuştur. Ana giriş kapısı Ümraniye Küçüksu caddesi, Hekimbaşı mevkiinde olması nedeniyle ulaşımı oldukça kolaydır.

Kent ormanı içerisinde bulunan ormanlar genellikle plantasyon yöntemi ile oluşturulmuş ormanlardır.

Elmalı Baraj Gölü kent ormanının ortasında olması nedeniyle çok yüksek bir kaynak değer oluşturmaktadır.

Alanda danışma binası, gözlem kuleleri, çocuk oyun alanları, mini futbol sahası, oturma bankları, pergolalar, yürüyüş parkuru, tuvalet ve otopark bulunmaktadır.

Bitki örtüsü yönünden oldukça zengin olan kent ormanında kestane, çınar, ıhlamur, kayın, meşe, karaağaç, kızılağaç, dişbudak, akasya, akçaağaç, gürgen, üvez, kavak, söğüt, sarıçam, karaçam, fıstıkçami, kızılçam, sedir, ladin, servi gibi ağaç türleri bulunmaktadır.

Tavşan, karaca, çakal, sansar, tilki, sincap, yaban domuzu, kertenkele, bukalemun, keklik, üveyik, alakarga, karatavuk, çulluk, yaban ördeği, serçe, ağaçkakan, ibibik, bülbül, saka, karabatak gibi hayvan ve kuş türleri ise kent ormanının yaban hayatını oluşturmaktadır.

3.5 Gelişmiş Batı Ülkelerinden Kent Ormanı Örnekleri

Gelişmiş batı ülkelerinden İngiltere, Hollanda ve Almanya'da yer alan 4 adet kent ormanı örneği incelenmiştir [14] (Countryside Commission, 1988).

3.5.1 Epping Forest, Londra, İngiltere

Yüzyılın kentsel gelişimi içerisinde, günümüze kadar yaşamını sadece birkaç orman devam ettirebilmiştir. Yıprandıkları ve zarara uğradıkları için çoğunlukla bir çok orman yok olmuştur. Londra'nın kuzeyinde

bulunan "Epping Forest" (Epping Ormanı) bu bakımdan özel bir örnektir. Bu orman, hemen hemen hiç zarar görmemiş denebilecek şekilde varlığını sürdürmektedir.

Epping Ormanı, görkemli kayın ağaçları, zengin açık ve yeşil alanları ile Londra'nın merkezine doğru uzanmaktadır. Binlerce Londralı özellikle hafta sonları ve sıcak yaz aylarında piknik yapmak, yeşille iç içe olmak için bu ormanı yoğun olarak kullanmaktadır.

Orman, yıl boyu yürüyüş yapanların ve ata binenlerin uğrak yeridir. Ancak, kent ormanının rekreasyonel aktiviteler için yarattığı bu olanaklar, ancak orman korunduğu ve tarihi peyzaj değerlerine sahip çıktığı sürece var olacaktır.

3.5.2 Bos Park, Amsterdam, Hollanda

Kent yakınlarında rekreasyon amaçlı ormanlar oluşturmak pek çok Avrupa kenti için yeni bir kavram değildir. Amsterdam'ın varoşlarında bulunan Bos Parkı, bir kent ormanının işlevlerin neler olabileceğini göstermesi açısından çok iyi bir örnektir.

Yaklaşık 40 yıl önce, bir-iki milyon ağaç, buradaki kanalların ve göllerin çevresine dikilmiştir.

Geniş bir tepe özenle planlanmış ve zirvesinde bir restorana yer verilmiştir. Kış aylarında, yamaçlarda kayak yapmak imkanı bulunmaktadır. Ayrıca orman, yat ve sandal kurslarına, yüzme ve tenis sporu, açık hava tiyatro etkinliklerine de olanak sağlamaktadır.

3.5.3 Bremen Stadtwald, Almanya

Almanya, uzun zamandan beri kent yakınındaki ve kentteki ormanları rekreasyon amaçlı olarak kullanmaktadır. Bu kent ormanlarının bir çoğu, yaklaşık 200 yıl önce oluşturulmuştur. Günümüzde ise,

çevresindeki gelişmelerin artması ile bu ormanlar, yerleşim alanlarına doğru uzanan yeşil kama formunu almışlardır.

Stadtwald'ın bir parçası ve kent merkezine en yakın kısmı olan "Buerger Park"ın içinde bulunan geniş göl rüzgar sörfüne, sandal ile gezintiye olanak sağlamaktadır. Burada ayrıca canlı Jazz konserleri verilen bir kafe, orkestra standları ve küçük bir hayvanat bahçesi bulunmaktadır. Ormanın kalan kısmında ise, yürüyüş yolları, kuş gözleme kuleleri yer almaktadır. Ayrıca, Stadtwald, Bremen halkının yeşil ve rekreasyon gereksinimini karşılamasının yanısıra, kereste üretimi ve ağaç ürünleri sağlama açısından da ticari bir öneme sahiptir.

3.5.4 The Black Country, Birmingham, İngiltere

The Black Country, Birmingham'ın kuzey ve batı bölgelerine verilen yerel bir isimdir. Bu alan Dudley, Sandwell, Walsall ve Wolverhampton'ı içermektedir ve toplam nüfusu 1.1 milyondur. Black Country İngiltere'nin ilk kent ormancılığı için seçilen pilot alanıdır.

"Black Country Kent Ormancılığı Ünitesi"nin kurulması 1980'lerin ortalarında başlamış ve 1990 yılında hız kazanmıştır. 11 farklı örgüt ile merkezi ve yerel yönetimler tarafından destek görmüştür. Fazla sayıda ve değişik konulardaki işbirliği çok güçlü bir yönetim yaratmıştır.

Amaç ağaçların ve ağaçlık alanların plantasyonu, yönetimi ve mevcut eski endüstriyel peyzajı geliştirmektir. Sonuçta, daha fazla ağaca sahip olan kent arazileri, daha güzel bir çevreye dönüşecek, böylece bölgede yeni yatırımlar için ilgi odağı yaratılmış olacaktır. Black Country'de sahip olduğu peyzajla ve yüksek yaşam kalitesiyle arsa değerleri artacaktır [15] (The Black Country Urban Forestry Unit, 1995).

Black Country Kent Ormancılığı Ünitesi tarafından yürütülen kent ormanı planlama çalışmalarında benimsenen ilkeler aşağıda kısaca açıklanmıştır [16] (The 3rd International Conference On Urban And Community Forestry, 1994).

Kullanılabilecek Doğal Kaynaklar

- **Terkedilmiş alanlar:** Öncelikle ağaçlandırmalar için kullanılabilecek alanlardır. Geliştirmek şartıyla halk yaşamı için önemli etkinlik olanakları yaratırlar.
- **Boş gelişme alanları:** Ağaçlık alanlar ile sürekliliği olan bir yeşil kuşak oluşturulabilir.
- **Bahçe ve caddeler:** Kent yeşil alan sistemindeki birçok konut alanı, içerdikleri yol ve bahçe ağaçları ile kent ormanlarına önemli katkılarda bulunurlar.
- **Yeşil alanlar:** Kentlerde yeşil alan sistemi içindeki park ve okul bahçeleri kent ormanlarının genişlemesine olanak sağlar. Bu alanlar, peyzajda ve yaban hayatında tür ve biyolojik çeşitliliğin artmasını sağlar. Yeşil alanlar, rekreasyon alanlarının genişlemesini katkıda bulunur ve hava kirliliğinin azalmasına yardımcı olurlar.

1. İnsan

Çalışmaya halkın katılımını sağlamak ve bu konuda halkı bilinçlendirmek çok önemlidir. Kent Ormancılığı Ünitesi tarafından ilk üç yıl içinde halkın kent ormancılığı bilinci arttırılmış ve yerel halkın bu çalışmaya aktif olarak katılımı sağlanmıştır.

2. Yeterli Teknik Uygulama

Kent Ormancılığı Ünitesi, diğer ormancılık otoriteleriyle, büyük terkedilmiş alanları kamu parklarına dönüştürerek sağlanacak yararları örneklemiştir.

Ağaçlık alanları çok kısa sürede oluşturmak

olanaklı değildir. Kent Ormancılığı Ünitesi ile ortakları tarafından korunmasız alanlarda gerçekleştirilen çalışmalarla geniş ağaçlık alanlar elde etmişlerdir.

Alana öncü bitki türlerinin dikilmesinin, farklı türlerden oluşan kompleks bir karışımın dikilmesine oranla daha iyi sonuç verdiğini tespit edilmiştir. Ancak bitki türündeki çeşitliliğin artırılması için, sonraki yıllarda yeni türler eklenmiştir.

4. Yarar Belirleme ve Değerlendirmesi

Kent ormanlarının sayısız yararlarının belirli sayıda insanlar tarafından benimsenmesi yeterli değildir. Bu yararların herkes için açık ve net bir şekilde anlatılması gereklidir.

Kent ormanlarının sosyal, rekreasyonel, yaban yaşamı ve peyzaja olan yararlarının yanısıra enerjinin korunması, kirliliğin azaltılması ve halk sağlığına olan olumlu etkileri açısından toplumun ilgisini çekmek ve karar verici mekanizmalar ile halkın desteğini sağlamak son derece önemlidir.

5. Ağ oluşturmak

Black Country Kent Ormancılığı Ünitesi, çalışmanın başlangıcında İngiltere'deki ilgili kurumlar ile ilişki kurmuştur.

Bir ağla aynı zamanda Avrupa'nın diğer ülkeleri ve ABD'deki ilgili organizasyonlar ile bağlantı sağlanmış ve bu iletişim, bilgilenme ve haberleşme adına çok yararlı olmuştur. Çünkü Amerika'da kent ormancılığının geçmişi çok eskidir Amerika bu kavram üzerine daha bilinçli bir ülkedir. Kent ağaçları ile ağaçlık alanlarının yararları burada daha iyi bilinmektedir.

4. İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİNDE REKREASYONEL AMAÇLI KULLANILAN KENT ORMANLARI

4.1. İstanbul İli Örneğinde Rekreasyonel Amaçlı Kullanılan Kent Ormanları Üzerine İrdelemeler

Örnek Alanların Belirlenmesi

İstanbul metropoliteni içindeki mevcut kent açık ve yeşil alanlarının yetersiz kaldığı varsayımıyla, yeni kent ormanlarının tesisine ihtiyaç bulunmaktadır.

Araştırmanın bu bölümünde İstanbul İli'ndeki kent ormanlarını alansal büyüklük ve gerekse sayısal olarak çoğaltmak gerektiği vurgulanmıştır. Bu amaçla mülkiyeti İstanbul Çevre ve Orman İl Müdürlüğü'ne ait olan ve gününbirlik piknik ve kamp amaçlı mesire (orman içi dinlenme) yerlerinin Kent Ormanına dönüşümleri bakımından irdellemeleri yapılmıştır.

Örnek Alanların Analizi

Türkiye genelinde toplam 16600,3 ha mesire yeri bulunmakta; bunun % 17'si 2901,2 ha'ı İstanbul İli sınırları içerisinde yer almaktadır. Türkiye genelindeki mesire yerlerinin alansal olarak yaklaşık % 20'si İstanbul İli'nde bulunmaktadır.

Ülkemiz bağlamında gerekliliği kabul edilen kişi başına düşen yeşil alan miktarı, ortalama bir değerle (en az olarak) 10 m² dir. İstanbul İli'nin güncel nüfusu 12.000.000 ise, 12.000 ha yeşil alana gereksinim duyulmaktadır. Halen, yaklaşık 3.000 ha alana sahip olan İstanbul İli mesire yerlerinin tek başına İstanbul İli'nin yeşil alan miktarının % 25'ini oluşturduğu anlamına gelmektedir. Bu durum mesire yerlerinin, İstanbul İli'nin yeşil alan sistemi içerisindeki yerini ve önemini gözler önüne sermesi açısından göz ardı edilmemelidir.

Çizelge 2 İstanbul İli ilçelerine göre mesire yerleri ve alansal (ha) dağılımları [16] (İÇOİM 2005).

Sıra No	İl	İlçe	Mesire Yeri Adı	Alanı (Ha.)	
1	İstanbul Anadolu Yakası	Adalar	Karacabey-Büyükada	3,2	
2			Dilburnu	7	
3			Değirmen Burnu	10	
4		Beykoz		Elmasburnu (Riva)	10
5				Kaymakdonduran	65
6				Mihrabat Korusu	20
7				Göztepe	40
8		Kartal	Aydos-Yakacık	662	
9		Şile		Sazakçeşme	50
10				Avcıkoru	652
11		Tuzla	Hacet Deresi	17,5	
12		Ümraniye	Taşdelen	80	
13	İstanbul Avrupa Yakası	Çatalca	M.Fevzi Çakmak	132	
14			İnceğiz	10	
15			Çilingoz	25	
16		Eyüp		Azizpaşa	50
17				Binbaşı Çeşmesi	5
18				Ayvat Bendi	56
19				Kurt Kemerli	6,5
20				Fatih Çeşmesi	42
21				Göktürk Göleti	56
22				Arnavutköy	102
23				Tayakadın	16
24		Gazi osman paşa		İmrahor	25
25				Habibler-Cebeci	37
26				Gazi Mahallesi	78,5
27				Kayabaşı-Şamlar	335
28				Kömürcübent	3
29		Sarıyer		M.Akif Ersoy	25
30				F.Rıfki Atay	18
31				Kirazlıbent	13
32				Neşetsuyu	76
33				Bentler (Valide Sultan)	15
34				Irmak	13
35				Marmaracık	10
36				Şişli	
37		Fatih Ormanı	40		

İstanbul İli'nde mülkiyeti, İstanbul Çevre ve Orman İl Müdürlüğü'ne bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü'ne ait 37 mesire yeri bulunmaktadır. Bunların 25'i Avrupa, 12'si de Anadolu Yakası'ndadır.

Ancak Avrupa ve Anadolu Yakası'ndaki mesire yerlerinin alansal dağılımında ise, tam tersi bir durum görülmektedir. Mesire yerlerinin 1304,5 ha'ı yani % 44,6'sı Avrupa Yakası'nda yer alırken, 1616,7 ha'ı yani % 55,4'ü Anadolu Yakası'nda yer almaktadır.

Sonuç olarak, Avrupa Yakası'ndaki mesire

yerleri sayı bakımından daha fazla, alan bakımından ise daha az iken, Anadolu Yakası'ndaki mesire yerleri tam tersi bir durum söz konusudur.

İstanbul İli mesire yerlerinin konum itibariyle dağılımlarına bakıldığında, Avrupa Yakası'ndaki mesire yerlerinin, genellikle yarımadanın kuzey bölümlerindeki yerleşim alanlarının yoğunluk göstermediği İstanbul Boğazı'nın hinterlandında ve birbirlerine yakın mesafelerde konumlandıkları görülmektedir.

Anadolu Yakası'ndaki mesire yerlerinin ise, dağılım bakımından daha eşit bir dağılım sergiledikleri ve birbirlerinden daha uzak mesafelerde konumlandıkları görülmektedir.

İstanbul İli ilçelerine göre mesire yerlerinin alansal dağılımına bakıldığında, 702 ha ile Şile, 662 ha ile Kartal ve 593,5 ha ile Gaziosmanpaşa ilçelerinin en büyük paya sahip olduğu görülmektedir. Bunları 215,5 ha ile Eyüp, 173 ha ile Sarıyer, 167,5 ha ile Çatalca, 155 ha ile Şişli, 135 ha ile Beykoz, 80 ha ile Ümraniye, 20,2 ha ile Adalar ve 17,5 ha ile Tuzla takip etmektedir [17] (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2004).

Örnek Alanların “Kent Ormanı Kriterleri”ne Uygunluğunun Saptanması

Orman karakterine sahip olan bir alanın, kent ormanı olarak nitelendirilebilmesi için, bazı ana kriterlere uygunluk göstermesi gerektiği belirtilmektedir:

• Kent merkezine uzaklık:

Kent içinde veya yakın çevresinde bulunması gereklidir. Kent merkezine en fazla 50 km uzaklıkta olmalıdır.

• Alansal büyüklük:

Alan büyüklüğünün en az 10 ha olmalıdır.

• Ulaşım:

Özel ve/veya toplu taşıma araçlarıyla kolaylıkla ulaşılabilir olmalıdır.

İstanbul İli mesire yerleri, yukarıda ana hatlarıyla verilmiş evrensel kabullere uygunluk göstermelerine göre aşağıda incelenmiştir.

Kent Ormanı Kriterlerine Uygun Olmayan Örnek Alanlar

Avrupa Yakası'nda Çilingöz, İnceğiz, Fevzi Çakmak, Tayakadın, İmrahor, Arnavutköy ve Kayabaşı-Şamlar ve Anadolu Yakası'nda Değirmenburnu, Bilburnu, Karacabey-Büyükada, Avcıkoru ve Hacet Deresi mesire yerlerinin kent merkezine olan mesafeleri 50 km'den fazla olduğu için kent ormanı niteliğinde değildir.

Avrupa Yakası'nda yer alan, Kömürcübent, Kurtkemer ve Binbaşı Çeşmesi mesire yerleri ise, alan büyüklükleri bakımından 10 ha'dan az alana sahip oldukları için kent ormanı karakteri gösterememektedir.

Kent merkezine uzaklık ve alansal büyüklük kriterlerine uygunluk göstermeyen isimlerini yukarıda saymış olduğumuz bu mesire yerleri, kent ormanı olmaya uygun olmadıkları için araştırmanın geriye kalan diğer bölümlerinde değerlendirilmemişlerdir.

Kent Ormanı Kriterlerine Uygun Olan Mesire Yerleri

İstanbul İli'nin Avrupa Yakası'nda yer alan Ayvat Bendi, Azizpaşa, Bentler (Valide Sultan), Fatih Çeşmesi, Fatih Ormanı, F. Rıfki Atay, Gazi Mahallesi, Göktürk Göleti, Habibler-Cebeci, İrmak, Kirazlibent, Marmaracık, M. Akif Ersoy ve Neşetsuyu mesire yerleri ve Anadolu Yakası'nda bulunan Aydos-Yakacık, Elmasburnu, Göztepe, Kaymakdonduran, Mihrabat, Sazakçeşme ve Taşdelen mesire yerleri kent merkezine uzaklık, ulaşım ve alansal büyüklük bakımlarından kent ormanı kriterlerine uygunluk göstermektedir.

Araştırmanın bu bölümünde, İstanbul Çevre

ve Orman İli Müdürlüğü 2005 yılı raporlarından elde edilen veriler ve detaylı bir şekilde anlatılan, "Kent Ormanlarının Rekreatiyonel Amaçlı Kullanım Olanakları" doğrultusunda, yukarıda isimlerini saydığımız mesire yerlerine yönelik rekreatiyonel ve fonksiyonel amaçlı kullanım önerileri getirilmiştir. Kent ormanı niteliğine sahip oldukları tespit edilen bu mesire yerleri, İstanbul İli Avrupa ve Anadolu Yakası'ndaki dağılımlarına göre tek tek irdelenmiştir:

Ayvat Bendi Mesire Yeri

İlçe: Eyüp

Mevkii: Kurtkemer, Ayvat Bendi, Sarıyer

Alanı: 56 ha

Kapasite (kişi/gün): 10000

Bitki Örtüsü: Bitki örtüsünü meşe, kayın ve diğer yapraklı türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Bahçeköy- Kemerburgaz ve Kurtkemer yolundan özel araçla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatiyonel Kullanım: Gününbirlik piknik alanıdır.

Öneriler: Bitki örtüsü, yaban hayatı, gölet ve içme suyu kaynağı, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik değerler bakımından zengindir.

Ayvat Bendi mesire yeri, yüksek orman rekreasyonu potansiyeline sahiptir. Bu nedenle mesire yerinde, rekreasyon fonksiyonu ön planda tutularak, mevcut piknik alanının yanısıra "rekreasyon alanı" düzenlenmesi yerinde olacaktır.

Azizpaşa Mesire Yeri

İlçe: Eyüp

Mevkii: Azizpaşa

Alanı: 50 ha

Kapasite (kişi/gün): 13000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsü saf meşe,

ve meşe ile karışık diğer yapraklı ağaçlardan oluşmaktadır.

Ulaşım: Şişli-Kağıthane-Kemerburgaz yolu, Şişli-Cendere yolu, Eyüp-Kemerburgaz-Cendere yolu ile ulaşılabilir. Belgrat Ormanı'na 12 km mesafededir.

Mevcut Rekreatiyonel Kullanım: Alan, günöbirlik piknik, yürüyüş ve dinlenme amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Azizpaşa mesire yeri, bitki örtüsü, yaban hayatı, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik değerler bakımından zengin rekreasyon potansiyeline sahiptir.

Sahip olduğu zengin rekreasyon potansiyeli, kent merkezine yakınlığı, ulaşılabilirliği ve alansal büyüklüğü dikkate alınarak mesire yerinde, "kent parkı, hayvanat bahçesi ve botanik bahçesi" gibi rekreatiyonel amaçlı kullanım alanlarından birine yer verilmesi uygun olacaktır.

Bentler (Valide Sultan) Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Bentler

Alanı: 15 ha

Kapasite (kişi/gün): 4000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü, meşe, kayın, karaçam başta olmak üzere diğer yapraklı ve ibrelili türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Beşiktaş, Taksim, Mecidiyeköy ve Sarıyer'den toplu taşımayla ulaşılmaktadır.

Mevcut Rekreatiyonel Kullanım: Tarihi bentleri bünyesinde bulunduran bu alan günöbirlik piknik amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Bentler mesire yeri bitki örtüsü çeşitliliği, gölet, akarsu ve içme suyu kaynağı, manzara ve görsel kapasite gibi zengin, potansiyel ve estetik rekreatiyonel kaynak değerlerine sahiptir. Bu bağlamda, orman rekreasyonu potansiyeli yüksek olan mesire yerinin mevcut durumunun korunup,

piknik alanı olarak kullanımına devam edilmesi uygun olacaktır.

Fatih Çeşmesi Mesire Yeri

İlçe: Eyüp

Mevkii: Bahçeköy, Kuzgundere

Alanı: 42 ha, Kapasite (kişi/gün): 8500

Bitki Örtüsü: Bitki örtüsü olarak meşe, gürgen ve diğer yapraklı türler hakimdir.

Ulaşım: Alan Bahçeköy-Kemerburgaz yolu üzerinde yer almaktadır. Bahçeköy'e 5 km, Kemerburgaz'a 6 km mesafededir.

Mevcut Rekreatiyonel Kullanım: Alan piknik amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Bitki örtüsü çeşitliliği, içme suyu kaynağı, manzara ve görsel kapasite zenginliği gibi doğal ve estetik değerlere sahip olan Fatih Çeşmesi mesire yerinin orman rekreasyonu potansiyeli oldukça yüksektir.

Rekreasyon fonksiyonu ön planda tutulması gereken mesire yerinde, alan büyüklüğü de dikkate alınarak, mevcut piknik alanının yanı sıra "rekreasyon alanı" düzenlenmesi doğru olacaktır.

Fatih Ormanı Mesire Yeri

İlçe: Şişli

Mevkii: Fatih Ormanı

Alanı: 40 ha

Kapasite (kişi/gün): 8000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü, gürgen, meşe ve diğer yapraklı türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Alan Taksim-Sarıyer güzergahında Kilyos-Bahçeköy yolu üzerindedir. Taksim'e 18 km, Tarabya ve Büyükdere'ye 3 km, Ayazağa'ya 4 km uzaklıktadır. Fatih Ormanı'na özel araçlarla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatiyonel Kullanım:

Günübirlilik piknik alanıdır.

Öneriler: Bitki örtüsü, görsel kapasite ve içme suyu kaynağı gibi doğal ve estetik kaynak değerleri bakımından zengin olan bu mesire yeri, yüksek orman rekreasyonu potansiyeline sahiptir. Bu anlamda mesire yerinin mevcut durumunun korunup, piknik alanı olarak kullanımına devam edilmesi uygun olacaktır.

Falih Rıfki Atay Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Bahçeköy, Köyü

Alanı: 18 ha

Kapasite (kişi/gün): 4000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü, meşe, gürgen başta olmak üzere yapraklı türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Beşiktaş, Taksim, Mecidiyeköy ve Sarıyer'den toplu taşıma araçlarıyla ulaşılmaktadır. Mevcut Rekreasyonel Kullanım: Dinlenme ve piknik amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Belgrad Ormanı'nda Bentler (Valide Sultan) mesire yerinin hemen yanında yer alan Falih Rıfki Atay mesire yeri, sahip olduğu doğal kaynak değerleri ve rekreasyon potansiyeli özellikleri bakımından Bentler mesire yeri ile benzerlik göstermektedir. Orman rekreasyonu potansiyeli yüksek olan bu mesire yerinde de, mevcut piknik amaçlı rekreasyonel kullanımın sürdürülmesi yerinde olacaktır.

Gazi Mahallesi Mesire Yeri

İlçe: Gaziosmanpaşa

Mevkii: Gazi Mahallesi

Alanı: 78,5 ha

Kapasite (kişi/gün): 11000

Bitki Örtüsü: Bitki örtüsünü ibrelili türler oluşturmaktadır. Karaçam, sahil çamı, fıstık çamı ve kızılçam en önemli ağaç türleridir.

Ulaşım: Alana TEM yolu-Gazi Mahallesi bağlantı yolu ile ulaşılmaktadır.

Mevcut Rekreasyonel Kullanım: Alan piknik, kamp ve gezi için kullanılmaktadır.

Öneriler: Bitki örtüsü, yaban hayatı, gölet ve içme suyu kaynağı, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik değerler bakımından zengin bir görünüme sahip olan bu mesire yerinin, rekreasyon potansiyeli oldukça yüksektir. Sahip olduğu potansiyel doğal ve estetik değerleri, kent merkezine yakınlığı, alan büyüklüğü ve düz ve az eğimli arazi yapısı göz önünde bulundurularak mesire yerinde, "kent parkı ve golf alanı" gibi rekreasyonel amaçlı kullanım alanlarından birisine yer verilmesi uygun olacaktır.

Göktürk Göleti Mesire Yeri

İlçe: Eyüp

Mevkii: Göktürk Köyü Göleti

Alanı: 56 ha

Kapasite (kişi/gün): 11000

Bitki Örtüsü: Alan Orman niteliğindedir. Bitki varlığını saf meşe ormanı oluşturmaktadır.

Ulaşım: Kemerburgaz-Tayakadın yolu üzerinden özel araçlarla ulaşılabilmektedir.

Mevcut Rekreasyonel Kullanım: Saha dinlenme ve piknik alanı olarak kullanılmaktadır.

Öneriler: Gazi Mahallesi mesire yeri ile benzer rekreasyon potansiyeli özellikleri taşıyan bu mesire yerinde de, "kent parkı ve golf alanı" gibi rekreasyonel amaçlı kullanım alanları tesis edilmesi uygun olacaktır .

Habibler-Cebeci Mesire Yeri

İlçe: Gaziosmanpaşa

Mevkii: Habibler, Cebeci

Alanı: 37 ha

Kapasite (kişi/gün): 7500

Bitki Örtüsü: Bitki varlığını yoğunlukla fıstık çamı ve karaçam oluşturmaktadır.

Ulaşım: Alan Edirnekapı-Arnautköy yolu üzerinde, Habibler girişinde olup, özel ve toplu taşıma araçlarıyla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alan piknik ve gezi amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Alan zengin doğal ve görsel kaynak değerlerine ve rekreasyon potansiyeline sahip değildir. Ormanın kent iklimini iyileştirme, toprak-su ve doğa koruma gibi ekolojik fonksiyonlarının ön planda tutulması yerinde olacaktır. Mesire yerinin korunarak, sürekliliğini sağlayacak önlemler alınmalıdır.

Irmak Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Bahçeköy, Kemerburgaz

Alanı: 13 ha

Kapasite (kişi/gün): 2000

Bitki Örtüsü: Alanın veyetasyonunu, meşe, gürgen başta olmak üzere yapraklı türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Bahçeköy-Kemerburgaz yolu üzerinde yer almaktadır. Alana özel araçlar ile ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alan günübirlik piknik amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Bitki örtüsü ve çeşitliliği, akarsu ve içme suyu kaynak değerlerine sahip olması nedeniyle, yüksek orman rekreasyonu potansiyeli sergileyen Irmak mesire yerinin mevcut durumunun korunup, piknik alanı olarak kullanımına devam edilmesi uygun olacaktır.

Kirazlıbent Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Bahçeköy, Kirazlıbent

Alanı: 13 ha

Kapasite (kişi/gün): 2600

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü, meşe, gürgen başta olmak üzere yapraklı türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Bahçeköy-Kemerburgaz yolu üzerinde yer almaktadır. Alana özel araçlar ile ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alan günübirlik piknik amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Kirazlıbent mesire alanı, Irmak mesire yeri ile yan yanadır. Irmak mesire yeri ile aynı doğal kaynak ve rekreasyon potansiyeline sahip olan bu mesire yerinin de mevcut durumunun korunup, piknik alanı olarak kullanılması uygundur.

Marmaracık Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Rumelifeneri Köyü Marmaracık Koyu

Alanı: 10 ha

Kapasite (kişi/gün): 2000

Bitki Örtüsü: Bitki varlığı olarak meşe ve karaçam türleri bulunmaktadır. Alanın genele maki formasyonu hakimdir.

Ulaşım: Rumelifeneri yolu üzerindedir. Alana özel araçlarla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Saha piknik ve gezi amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Marmaracık mesire yeri, bitki örtüsü çeşitliliği, deniz ve plaj sahası ve yüksek görsel kapasite gibi zengin doğal ve estetik kaynak değerlerine sahiptir. Bu mesire yerinde, "motel, tatil köyü ve kamp alanı" gibi turizm ve konaklama alanları tesis edilmesi uygun olacaktır.

Mehmet Akif Ersoy Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Bahçeköy, Kemeraltı

Alanı: 25 ha

Kapasite (kişi/gün): 5000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünde, meşe başta olmak üzere yapraklı türler hakimdir.

Ulaşım: Çayırbaşı-Bahçeköy yolu üzerinde yer almaktadır. Alana özel ve toplu taşıma araçları ile ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alan piknik ve kamp amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Bitki örtüsü, içme suyu kaynağı, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik değerler bakımından zengin olan bu mesire yeri, yüksek orman rekreasyonu potansiyeli sergilemektedir. Bu mesire yerinin mevcut durumunun korunup, piknik ve kamp alanı olarak kullanımına devam edilmesi doğru olacaktır.

Neşetsuyu Mesire Yeri

İlçe: Sarıyer

Mevkii: Bahçeköy

Alanı: 76 ha

Kapasite (kişi/gün): 15000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü, meşe, kayın, gürgen başta olmak üzere yapraklı türler oluşturmaktadır.

Ulaşım: Alana özel araçla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alan dinlenme ve piknik amaçlı kullanılmaktadır. Ayrıca içerisinde "Sağlıklı Yaşam Yürüyüş ve Koşu Parkuru" yer almaktadır.

Öneriler: Belgrad Ormanı'nda, Bentler mesire yerinin hemen bitişiğinde yer alan Neşetsuyu mesire yeri de yüksek orman rekreasyonu potansiyeli sergilemektedir. Bu

mesire yerinin, sahip olduğu alan büyüklüğü de dikkate alınarak, mevcut piknik alanının kullanımına devam edilmelidir.

İstanbul İli'nin Avrupa Yakası'ndaki Kent Ormanı Niteliğine Sahip Mesire Yerleri

Aydos-Yakacık Mesire Yeri

İlçe: Kartal

Mevkii: Aydos, Hıdıroğlu Çeşmesi

Alanı: 662 ha

Kapasite (kişi/gün): 31500

Bitki Örtüsü: Bitki örtüsü olarak sahil çamı ağırlıklı ibreliler mevcuttur.

Ulaşım: Samandra yakınında olan bu alan İstanbul'a 35 km mesafededir. Mesire yerine Kartal'dan toplu taşıma araçları ile ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alan piknik amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Bitki örtüsü, yaban hayatı, gölet ve içme suyu kaynağı, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik kaynaklar bakımından zengin bir görünüm sergileyen bu mesire yeri, yüksek rekreasyon potansiyeline sahiptir. Sahip olduğu alansal büyüklüğü ve düz ve az eğimli arazi yapısı dikkate alınarak mesire yerinde, rekreatif amaçlı kullanım alanı olarak "Bölge Parkı" planlanması uygun olacaktır.

Elmasburnu Mesire Yeri

İlçe: Beykoz

Mevkii: Kanlıca, Elmasburnu

Alanı: 10 ha

Kapasite (kişi/gün): 1600

Bitki Örtüsü: Üst yapıda yapraklı-ibrelili karışık orman, alt yapıda ise yer yer çalı formasyonu bulunmaktadır. En çok yer alan ağaç türü sahil çamıdır.

Ulaşım: Alan Beykoz'a 18 km mesafede

olup, alana toplu taşıma ile ulaşılabilir. Alana toplu taşıma araçlarıyla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alanda piknik ve kamp etkinlikleri yapılmaktadır.

Öneriler: Alan bitki örtüsünün varlığı, denizi ve plaj alanıyla doğal peyzaj ve kaynak değerleri bakımından zengin bir potansiyele sahiptir. Bu mesire yerinin kullanımında alınacak kararlar doğa koruma öncelikli olmalıdır. Ancak alanın yüksek rekreasyon potansiyelinden dolayı, alana doğa koruma ön planda tutularak günübirlik turizm fonksiyonu verilebilir.

Göztepe Mesire Yeri

İlçe: Beykoz

Mevkii: Çavuşbaşı

Alanı: 40 ha

Kapasite (kişi/gün): 7000

Bitki Örtüsü: Alan ibrelili ve yapraklı türlerin oluşturduğu karışık orman niteliğindedir. Alt florada çalı formasyonları yer almaktadır.

Ulaşım: Alana TEM yolu-Beykoz bağlantı yolu ile ulaşılmaktadır.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Günübirlik piknik ve dinlenme amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Alan doğal kaynak ve rekreasyon bakımından önemli bir potansiyele sahip değildir. Bu mesire yeri bir yeşil alan olarak kentte üstlendiği bölümlenme ve sınırlandırma görevleri ve biyoklimatik fonksiyonu bakımından korunmalı ve sürekliliği sağlanmalıdır.

Kaymakdonduran Mesire Yeri

İlçe: Beykoz

Mevkii: Kaymakdonduran

Alanı: 65 ha

Kapasite (kişi/gün): 7000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü kestane

ve gürgen ağaçları oluşturmaktadır. Alt flora elemanı olarak ise, yer yer çalı formasyonu yer almaktadır.

Ulaşım: Alana Beykoz'a gelen bütün toplu taşıma araçlarıyla ulaşılabilir. Ayrıca motor seferleri ile deniz yolu ulaşımı mevcuttur.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alan piknik alanı olarak hizmet vermektedir.

Öneriler: Kaymakdonduran mesire yeri, bitki örtüsü, yaban hayatı, manzara ve görsel kapasite gibi doğal ve estetik değerler bakımından zengin rekreasyon potansiyeline sahiptir. Sahip olduğu zengin rekreasyon potansiyeli, kent merkezine yakınlığı, ulaşım kolaylığı ve alan büyüklüğü dikkate alınarak mesire yerinde, "Kent Parkı, Hayvanat Bahçesi ve Botanik Bahçesi" gibi rekreatif amaçlı kullanım alanlarından birisine yer verilmesi yerinde olacaktır.

Mihrabat Mesire Yeri

İlçe: Beykoz

Mevkii: Kanlıca, Mihrabat Ormanı

Alanı: 20 ha

Kapasite (kişi/gün): 2000

Bitki Örtüsü: Alan orman niteliğindedir. Ormanın bitki örtüsünü fıstık çamı, servi, ıhlamur, çınar, defne, meşe gibi türler oluşturmaktadır. Ayrıca otsu bitkiler bakımından oldukça zengin bir alandır.

Ulaşım: Alanın Anadolu yakasındaki sahil yolunda bulunan Kanlıca semtinde giriş kapısı bulunduğu için ulaşımı son derece kolaydır. Beykoz'a giden bütün araçlar ile alana ulaşılabilir.

Mevcut Rekreatif Kullanım: Alan günübirlik piknik ve dinlenme amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Bitki örtüsü, manzara ve görsel

kapasite gibi doğal ve estetik değerler bakımından oldukça zengin olan Mihrabat mesire yeri, yüksek rekreasyon potansiyeline sahiptir. Bu nedenle mesire yerinde, rekreasyon fonksiyonu ön planda tutularak, mevcut piknik alanının yanı sıra "rekreasyon alanı" düzenlenmesi yerinde olacaktır.

Sazakçeşme Mesire Yeri

İlçe: Şile

Mevkii: Sazakçeşme

Alanı: 50 ha

Kapasite (kişi/gün): 10000

Bitki Örtüsü: Alanın orman niteliğindeki bitki örtüsü çoğunlukla iğne yapraklı türlerden oluşmaktadır. En önemli türler, karaçam, kızılçam ve fıstık çamıdır.

Ulaşım: Alana Şile-Üsküdar bağlantı yolundan özel araçlarla ulaşılabilir.

Mevcut Rekreasyonel Kullanım: Alanın mevcut kullanımı dinlenme ve günübirlik piknik amaçlıdır.

Öneriler: Doğal ve estetik değerler bakımından zengin olmayan, yüksek rekreasyon potansiyeli sergilemeyen ve orman vasfına sahip olan Sazakçeşme mesire yerinin yerleşim alanlarını bölümlenme ve sınırlandırma, yerleşim alanları arasında tampon bölge oluşturma, kent iklimini iyileştirme, hava kirliliğini azaltma ve biyolojik çeşitliliği koruma gibi fonksiyonları ön planda tutularak sürekliliğinin sağlanması en doğrusu olacaktır.

Taşdelen Mesire Yeri

İlçe: Ümraniye

Mevkii: Taşdelen

Alanı: 80 ha

Kapasite (kişi/gün): 16000

Bitki Örtüsü: Alanın bitki örtüsünü

oluşturan başlıca türler, gürgen ve meşedir.

Ulaşım: Alana Ümraniye, Üsküdar ve Kadıköy ilçelerinden toplu taşıma araçlarıyla ulaşmak mümkündür.

Mevcut Rekreasyonel Kullanım: Alan günübirlik piknik amaçlı kullanılmaktadır.

Öneriler: Taşdelen mesire yeri, zengin doğal ve estetik kaynak değerlerine ve yüksek rekreasyon potansiyeline sahip değildir. Bu nedenle mesire yerinin, kentsel mekanları sınırlandırma, kentsel mekanlar arasında tampon bölge oluşturma, kentsel mekanlar ile kent dışı doğal alanlar arasında organik bağlantı kurma, kentsel mekanlara estetik kazandırma, kent iklimini iyileştirme ve hava kirliliğini azaltma gibi fonksiyonları ile toprak-su kaynaklarını ve biyolojik çeşitliliği koruma gibi ekolojik fonksiyonlarının ön planda tutulması doğru olacaktır. Bu bağlamda, mesire yerinin korunarak sürekliliğinin sağlanması uygun olacaktır.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Kavram ve tanımlar bakımından

Bu tez kapsamında, değişik kaynak ve kişiler tarafından kent ormanı ve kent ormancılığı kavramlarına yönelik tanımlar doğrultusunda şu sonuçlara varılmıştır:

- Kent ormanı ve kent ormancılığı, farklı kavramlardır, birbiriyle karıştırılmamalıdır.

Kent ormancılığı, kent içi ve yakın çevresinde doğal olarak bulunan veya yapay olarak tesis edilmiş ağaç, ağaç grupları ve orman alanlarının, kamu yararına uygun olarak planlama, tasarım, tesis, koruma ve yönetim işlemlerini gerçekleştiren özel bir ormancılık disiplindir.

Kent ormanı ise, kent içi ve yakın

çevresinde doğal olarak bulunan veya yapay olarak tesis edilmiş, kentsel yapıya estetik ve işlevsel katkılar sağlayan, kent insanına rekreatif olanaklar sunabilen ve kısa mesafede ulaşılabilen alanlardır.

- Kent ormancılığı, planlama, tasarım, koruma ve yönetim bakımından genel ormancılık disiplininin geliştirilmiş özel bir ormancılık disiplini.
- Kent ormancılığı, ormancılık disiplininin tüm genel özelliklerini içinde barındırır.
- Kent ormanlarının, kent makroformuna açık hava rekreasyon fonksiyonu vardır.
- Kent ormanı, kente estetik ve işlevsel katkı sağlama, kent ormanının ön plana çıkan diğer kuruluş amaçlarındandır.
- Kent ormanı, kent yakın çevresinde yer alan ama kent içindeki bir çok yeşil alanın kentte üstlendiği ödev ve fonksiyonları barındıran bir rekreasyon alanıdır.

Yasa ve yönetmelikler bakımından

- Kent ormanı kavramının hukuksal boyutu incelendiğinde, ilgili yasa ve yönetmeliklerde yer almadığı görülmektedir. Dolayısıyla, kent ormanı kavramının yasal bir tanımı, kapsamı ve yasal statüsü bulunmamaktadır. Bu bağlamda, kent ormanı kavramının bir an önce ilgili yasa ve yönetmelikte yasal statüsü ortaya konmalıdır.
- Kent ormanlarının yasal mevzuatı ve yönetimi, Orman ve Çevre Bakanlığı ile il ve ilçe belediyelerinin ortaklaşa yapacakları çalışmalar doğrultusunda belirlenmelidir.
- Bu bağlamda, kent insanının doğal ormanlar üzerindeki özellikle rekreasyonel amaçlı kullanımlarından kaynaklanan baskının azaltılması, kent içerisindeki açık ve yeşil alan miktarının artırılması ve kent halkının ruhsal ve bedensel yenilenme

ihtiyacını giderebilmesi amacıyla, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülen “Her İlide Bir Kent Ormanı” projesi desteklenmeli ve geliştirilmelidir.

- Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülen proje doğrultusunda tesis edilen bu kent ormanları, özellikle nüfus ve kentleşme bakımından diğer illere oranla daha fazla gelişmişlik arz eden İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük illerimiz için sayıca ve erişebilirlik bakımından eksik ve yetersizdir.
- Özellikle gelişmiş illerimizde nüfus yoğunluğu, ulaşım sorunu ve açık ve yeşil alan yetersizliği gibi kentsel sorunlar dikkate alınmalı ve yeni kent ormanı projelerine öncelikle yer verilmelidir.

Kent ormanlarının önemi ve özellikleri bakımından

- Aşırı nüfus yoğunluğu, hava kirliliği, gürültü ve plansız yapılaşma gibi olumsuz faktörler nedeniyle kent peyzajı ve mekanlarının bozulması ve etkisini yitirmesi, artan rekreasyonel istekler nedeniyle mevcut kentsel yeşil alanların yetersiz kalması ve kent insanının doğaya ve yeşile daha yakın olma istemi gibi sebepler kent insanının kent ormanlarına olan ilgisini ve kent ormanlarının kent ve kent insanı için ne kadar gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.
- Kent ormanının sahip olması gereken özellik ve kriterler bakımından, orman karakterine sahip olması, kent merkezine uzaklığının en fazla 50 km olması, alan büyüklüğünün en az 10 ha olması, kent fiziksel yapısına, ekolojisine ve peyzajına estetik ve işlevsel açıdan katkı sağlaması, özel ve toplu taşıma araçlarıyla kolaylıkla ulaşılabilir mesafede olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kent ormanlarının fonksiyon ve işlevleri bakımından

Kent ormanlarının rekreasyon fonksiyonunun yanı sıra,

- şehircilik açısından kentsel mekanları sınırlama,
- kentsel mekanlar arasında tampon bölge oluşturma,
- kentsel mekanlar ile kent dışı doğal alanlar arasında organik bağlantı kurma,
- kentsel mekanları biçimlendirme ve estetik kazandırma,
- kent iklimi açısından kentin iklim koşullarını düzenleme ve iyileştirme,
- kent içerisindeki hava sirkülasyonunu düzenleme, kentin hava kirliliğini azaltma ve temiz hava sağlama,
- psikolojik ve ruh sağlığı açısından kent insanına doğa ile temas etme ve
- mevsimlere göre doğadaki değişiklikleri gözlemleme olanağı ile
- mutluluk ve huzur duyguları verme,
- ekolojik açıdan biyolojik çeşitliliği,
- toprak ve göl, gölet, akarsu gibi su kaynaklarını koruma,
- toplumsal açıdan kent insanlarını bir araya getirme, insan ilişkilerini geliştirme ve toplumsal iletişime katkı sağlama gibi bir çok katkı ve işlevlere sahip olduğu görülmektedir.

• Kent ormanlarının öncelikli işlevi kent insanına rekreatif imkanlar sunmaktır. Bu bağlamda, bir kent ormanında konumu, büyüklüğü, ulaşım durumu ve sergilemiş olduğu rekreasyon potansiyeli kriterleri dikkate alınmak şartıyla, oyun ve spor alanı, kent ve bölge parkı, hayvanat ve botanik bahçesi, arboretum, rekreasyon alanı, piknik ve kamp alanı, motel ve tatil köyü gibi bir çok rekreasyonel amaçlı kullanım alanının tesis edilebilebilir.

Kent ormanlarını planlama yaklaşımı bakımından

- Kent ormanlarında gerçekleştirilecek olan rekreasyonel amaçlı kullanım

alanlarının planlama, tasarım ve uygulamaları orman mühendisleri, peyzaj mimarları, şehir plancıları, jeoloji mühendisleri ve ilgili diğer meslek temsilcilerinin yer aldığı uzman bir kadro tarafından ortaya konulacak ortak çalışmalar sonucu yapılmalıdır.

- Kent ormanlarında gerçekleştirilecek olan rekreasyon planlama çalışmalarında göz önünde bulundurulması gereken en önemli husus, doğal çevrenin sürekliliğinin korunması olmalıdır. Planlamadaki ana amaç, ekolojik denge ve peyzajın genel görünümünde kabul edilemez bir değişme olmaksızın, rekreasyonel etkinliklerin sürdürülebilirliği ve kullanıcıların doğa ile iç içe olmalarını sağlayarak, ruhsal ve bedensel yenilenme ihtiyaçlarını gidermek olmalıdır.

- Kent ormanlarını planlama süreci ve çalışmaları, evrensel standartlar dikkate alınarak yeşil alanların alan kullanımları, fonksiyonları, donatıları ve planlama kriterleri dikkate alınarak yürütülmelidir.

- Kent bütününe hizmet edeceği düşünülerek kent ormanlarının, çekim gücünün oluşturulması ve artırılması amacıyla, fonksiyonlarında çeşitlilik oluşturularak değişik yaş gruplarına hitap etmesi sağlanmalıdır.

- Ülkemizdeki kent ormanı planlama ve uygulama çalışmalarına yön vermesi ve yol göstermesi açısından, yabancı ülkelerdeki kent ormanı örnekleri incelenerek deneyim edinilmelidir.

- Kent ormanlarında rekreasyon planlama ve uygulama çalışmaları sonucunda ortaya konulan rekreasyonel amaçlı kullanım alanlarının rekreasyonel kaynaklarının ve rekreasyon potansiyellerinin korunarak kullanılması ve sürekliliğinin sağlanması için "Black Country Kent Ormanı" örneğinde olduğu gibi bir yönetim komisyonu oluşturulması faydalı

olacaktır.

Örnek alan irdeleme sonuçları

“İstanbul İli Örneğinde Rekreatif Amaçlı Kullanılan Kent Ormanı İrdemeleri” kapsamında yapılan örnek alan değerlendirmeleri doğrultusunda şu sonuçlara varılmıştır:

- Örnek irdeleme alanı olarak belirlenen, İstanbul İli mesire yerlerinin alansal olarak Türkiye genelindeki mesire yerlerinin yaklaşık olarak %20’sini, İstanbul İli’nin yeşil alan miktarının ise, yaklaşık olarak %25’ini oluşturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, İstanbul İli mesire yerlerinin İstanbul halkının rekreatif gereksinimlerini karşılama konusunda ne kadar önemli bir yere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.
- Mesire yerlerinin genellikle piknik amaçlı rekreatif kullanıma hizmet ettikleri görülmüştür.
- Mesire yerlerine uygulanan, kent ormanı kriterlerine uygunluk saptaması sonucunda, Çilingöz, İnceğiz, M. Fevzi Çakmak, Tayakadın, İmrahor, Arnavutköy, Kayabaşı-Şamlar, Değirmenburnu, Bilburnu, Karacabey- Büyükada, Avcıkoru ve Hacet Deresi mesire yerlerinin kent ormanı kriterlerine uygunluk göstermedikleri tespit edilmiştir.
- Geriye kalan Ayvat Bendi, Azizpaşa, Bentler (Valide Sultan), Fatih Çeşmesi, Fatih Ormanı, F. Rıfki Atay, Gazi Mahallesi, Göktürk Göleti, Habibler-Cebeci, İrmak, Kirazlıbent, Marmaracık, M. Akif Ersoy, Neşetsuyu, Aydos-Yakacık, Elmasburnu, Göztepe, Kaymakdonduran, Mihrabat, Sazakçeşme ve Taşdelen mesire yerlerinin ise, kent ormanı kriterlerine uygunluk gösterdikleri görülmüştür.
- Kent ormanı kriterlerine uygunluk gösteren mesire yerlerinden Bentler (Valide Sultan),

Fatih Ormanı, F. Rıfki Atay, İrmak, Kirazlıbent ve M. Akif Ersoy mesire yerlerinin piknik alanı olarak kullanımlarına devam edilmesinin,

- Ayvat Bendi, Fatih Çeşmesi, Neşetsuyu ve Mihrabat mesire yerlerinde mevcut piknik alanlarının yanı sıra rekreatif alanlarının düzenlenmesinin,

- Azizpaşa, Gazi Mahallesi, Göktürk Göleti ve Kaymakdonduran mesire yerlerinde hayvanat ve botanik bahçesi, kent parkı ve golf alanı gibi rekreatif amaçlı kullanım alanlarından birisine yer verilmesinin,

- Marmaracık ve Elmasburnu mesire yerlerinde motel ve tatil köyü gibi turizm ve konaklama alanlarının tesis edilmesinin ve

- Aydos-Yakacık mesire yerinin bölge parkı olarak planlanmasının uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Ülkemizde mevcut olan kent ormanlarının ortak bazı planlama ilkelerine sahip olduğu görülmektedir. Özellikle sürdürülebilirlik ve koruma prensiplerinin ön planda tutulduğu bu kent ormanlarının planlama ilkelerinden en önemlileri,

- Tesis ve yapılarda doğal malzemeler ile
- Çevreye duyarlı tasarımların yapılması,
- Kent ormanı olarak seçilen alanların kent merkezlerine kolay erişilebilir alanlar olmasıdır.

Ancak, nüfus ve kentleşme bakımından diğer illere oranla daha fazla gelişmişlik arz eden İstanbul, Ankara, İzmir gibi illerimizde tesis edilen kent ormanlarının sayıca ve erişilebilirlik bakımından yetersiz kaldığı görülmektedir.

Özellikle ülkemizin nüfus ve kentleşme bakımından en büyük metropoliteni olan İstanbul’da aşırı nüfus yoğunluğu, ulaşım sorunu, açık ve yeşil alan yetersizliği gibi kentsel sorunlar göz önüne alındığında mevcut kent ormanının kent ve kent halkı için sayıca ve erişilebilirlik bakımından

yetersiz ve eksik kaldığı görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akesen, A., (1978), Türkiye’de Ulusal Parkların Açık hava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları, İÜ Orman Fakültesi Yayını, 262, İstanbul.
- Akesen, A., (1999), Rekreasyon Planlaması (Basılmamış ders notları), İÜ Orman Fakültesi, İstanbul.
- Akesen, A. ve Akgün, B., (2004), “Kent Ormancılığının Kavramsal Gelişimi ve Günümüzde Taşındığı Özellikler”, I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi, 9-11 Nisan 2004, Ankara.
- Aslanboğa, İ., (2004), “Kent Ormancılığı Bağlamında Ormanların İşlevleri”, I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi, 9-11 Nisan 2004, Ankara.
- Atay, İ., (1984), Orman Bakımı, İÜ Orman Fakültesi Yayını, 3196/356, İstanbul.
- Atay, İ., (1988), Kent Ormancılığı, İÜ Orman Fakültesi Yayını, 393, İstanbul.
- Barnhart, C., C., (1975), The World Book Dictionary, Field Enterpress Educational, Chicago, USA.
- Burton, T. B., (1968), Recreation Research Methods, Occasional Paper No: 3 Birmingham Center of Urban and Regional Studies, University of Birmingham.
- Carter, J., (1995), The Potential of Urban Forestry in Developing Countries, A Concept Paper, Roma, FAO.
- Clawson, M. ve Knetsch, J. L., (1971), Economics of Outdoor Recreation, The John Hopkins University Press, Baltimore, USA.
- Coşkun, A. A. ve Velioğlu, N., (2004), “Kent Ormanı Tanımı ve Hukuki Boyutu”, I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi, 9-11 Nisan 2004, Ankara.
- Countryside Commission, (1988), Forest for the Community, CCP No: 270.
- De Grazia, S., (1970), Some Reflection on the History of Outdoor Recreation, Element of Outdoor Recreation Planning, Ann Arbor Michigan University Press, USA.
- Dirik, H. ve Ata, C., (2004), “Kent Ormancılığının Kapsamı, Yararları, Planlanması ve Teknik Esasları”, I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi, 9-11 Nisan 2004, Ankara.
- Douglass, R. W., (1982), Forest Recreation, Pergomen Press, New York, USA.
- Fogg, G. E., (1990), Park Planning Guidelines, Published by National Recreation and Park Association, New York, USA.
- Geray, U., (2003), Kent Ormanı ve 2/B İşlemleri, İÜ Orman Fakültesi, İstanbul.
- Gezer, A. ve Diğerleri, (1998), “Çevre Koruma Politikaları Açısından Kent Ormancılığının Önemi ve Isparta Örneği”, Cumhuriyetimizin 75. Yılında

Ormancılığımız Sempozyumu, Bildiri Kitabı, İÜ Orman Fakültesi Yayını, İstanbul.

Gül, A., (2002), Orman Peyzajı ve Rekreasyonu (Ders notları), SDÜ Orman Fakültesi, Isparta.

Gül, A. ve Gezer, A., (2004), “Kentsel Alanda Kent Ormanı Yer Seçimi Model Önerisi ve Isparta Örneğinde İrdelenmesi”, I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi, 9-11 Nisan 2004, Ankara.

Grey, W. G. ve Deneke, J. F., (1986), Urban Forestry, John Willey and Sons, New York, USA.

Jensen, R.R., (2000), Measurement, Comparison and Use of Remotely Derived Leaf Area Index Predictors, Dissetation, University of Florida, USA.

Kılıçoğlu, M., (1978), “İstanbul’da Yeşil Alanlar Üzerindeki Baskılar”, Büyük İstanbul’un Yeşil Alanları Sempozyum Kitabı, İÜ Orman Fakültesi Yayını, İstanbul.

Konijnendick, C., (2003), A decade of Urban Forestry in Europe, Forest Policy and Economics, Elsevier Science.

Miller, R. W., (1996), Urban Forestry, Planning and Managing Urban Greenspaces, Second Edition, The Ohio State University, USA.

Oğuz, D., (1998), ‘Kent Parkı’, Peyzaj Mimarlığı Dergisi, 6, İstanbul.

Özdönmez, M. ve Diğerleri, (1996), Ormanlık Politikası, İÜ Orman Fakültesi Yayını, 435, İstanbul.

Sakarya, Y., (1996), Orman İç Dinlenme Yerlerinin Planlanması, Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü, İstanbul.

Smith, S., (1989), “Why a Botanical Garden”, The Public Garden, American Associa Swathore, USA.

Taylor, G. B., (1970), Quality in Recreation, Recreation Research and Planning, London

The Black Country Urban Forestry Unit, (1995), The Black Country Urban Forest, A strategy for its Development, England.

The 3rd International Conference on Urban and Community Forestry,(1994), Proceeding, Manchester Town Hall August 31st – September 2nd 1993, England.

Tocher, D., (1970), Towards a Behavioral Esthetics, The On Of Recreation Engogoment With Aplications for Planning, Element of Outdoor Recreation Planning, Michigan University Press, USA.

İNTERNET KAYNAKLARI

- www.cevreorman.gov.tr
www.milliparklar.gov.tr
www.tompgalvin.com
www.nufu.org.uk
www.pbase.com
www.amsterdamebos.com
www.wildlifetrust.org
www.ogm.gov.tr